

УПРАВЛІННЯ СУСПІЛЬНИМ РОЗВИТКОМ

УДК 351

DOI 10.36030/2310-2837-4(95)-2019-63-70

МЕХАНІЗМИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА КРАЇН НАТО У СФЕРІ ОТРИМАННЯ ІНОЗЕМНОЇ ВОЄННОЇ ДОПОМОГИ ДЛЯ ПРОТИДІЇ ЗАГРОЗАМ ГІБРИДНОГО ХАРАКТЕРУ

А. К. Павліковський,

Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського

Д. Л. Федянович,

Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського

В. І. Білик,

Національна академія державного управління при Президентові України

У статті доведено необхідність пошуку дієвих шляхів протидії загрозам гібридного характеру. Розглянуто нинішній стан щодо отримання Україною іноземної воєнної допомоги та здійснено аналіз механізмів, що можуть бути використані в інтересах підвищення спроможностей сил оборони. Обґрунтовано доцільність проведення досліджень, пов'язаних з визначенням пріоритетності виконання завдань, та вжиття заходів щодо протидії загрозам гібридного характеру складовими сектору оборони, необхідність розроблення концепції, в якій потрібно визначити сутність, мету, принципи, підходи, цільові настанови, методи та механізми використання можливостей НАТО, інших міжнародних безпекових організацій та окремих країн щодо підтримки сил оборони України для протидії загрозам гібридного характеру.

Наголошено на тому, що для досягнення миру на Сході України доцільне додаткове вивчення можливостей використання положень концепції «відповідальність за захист» (responsibility to protect), яку було схвалено в підсумковому документі Всесвітнього саміту ООН у 2005 р. главами держав і урядів.

Ключові слова: загрози гібридного характеру; іноземна воєнна допомога; концепція «відповідальність за захист»; сили оборони; сектор безпеки і оборони; шляхи протидії загрозам гібридного характеру.

MECHANISMS OF UKRAINE-NATO COOPERATION IN FOREIGN MILITARY ASSISTANCE RECEIVING AREA FOR HYBRID NATURE THREATS COUNTERACTING

A. K. Pavlikovski,

National University of Defense of Ukraine after Chernyakhovskiy

D. L. Fedianovych,

National University of Defense of Ukraine after Chernyakhovskiy

V. I. Bilyk,

National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

The article examines the need to find effective ways of counteracting threats of a hybrid nature. The current status of receiving foreign military assistance has been reviewed and an analysis of the mechanisms that can be used to enhance the capabilities of the defense forces. The feasibility of conducting research to determine the priority of the tasks and activities undertaken to counter the hybrid threats to the components of the defense sector is substantiated. It is necessary to develop a concept that should define the essence, purpose, principles, approaches, targets, methods and mechanisms of using the capabilities of NATO, other international security organizations and individual countries to support the defense forces of Ukraine to counter threats of a hybrid nature.

It is emphasized that in order to achieve peace in the east of Ukraine, it is advisable to further explore the possibilities of using the provisions of the responsibility to protect concept, which was endorsed in the outcome document of the UN World Summit in 2005 by Heads of State and Government.

Key words: hybrid threats; foreign military assistance; concept of responsibility to protect; defense forces; security and defense sector; ways of counteracting hybrid threats.

Постановка проблеми. Тривала гібридна агресія проти України вимагає від науковців пошуку принципово нових шляхів, форм і способів протистояння їй з метою відновлення територіальної цілісності та миру на Сході нашої держави. Україна вже заплатила і продовжує платити досить велику ціну, намагаючись досягнути цієї мети. В цьому протистоянні, що триває вже 5 років, велике значення мають підтримка міжна-

родної спільноти та іноземна воєнна допомога. Тривалість конфлікту та його наслідки для цивільного населення як на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей, так і на підконтрольних Україні територіях у зоні конфлікту, свідчить про необхідність залучення будь-яких механізмів, дія яких може бути спрямовано на усунення загроз територіальній цілісності нашої держави. На підставі отриманого досвіду

© Павліковський А. К., Федянович Д. Л., Білик В. І., 2019

протидії гібридній агресії Російської Федерації з'ясовано, що ця протидія повинна включати не тільки заходи військового характеру. Сьогодні необхідно використовувати всі можливі механізми, в тому числі й міжнародні, для запобігання зростанню масштабності та інтенсивності конфлікту і встановлення миру. Досвід урегулювання сучасних воєнних конфліктів показав, що дієвим способом стабілізації обстановки та відновлення миру є підвищення спроможностей національних сил оборони протидіяти факторам, вплив яких дестабілізує обстановку в районі конфлікту. Враховуючи стан національної економіки, здатність оборонно-промислового комплексу щодо забезпечення зростання спроможностей національних сил оборони питання отримання іноземної воєнної допомоги та залучення можливостей міжнародних безпекових організацій як шляхів протидії загрозам гібридного характеру є вкрай актуальним. Разом з тим практична реалізація зазначених шляхів засвідчила наявність певних обмежень щодо їх використання для встановлення миру на Сході України.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою. Проблематиці протидії загрозам гібридного характеру присвячено багато наукових праць, найбільш важливими з огляду на тему статті є праці (Світова гібридна, 2017; Методологія комплексного, 2019; Сектор безпеки, 2017; Фролов, Саганюк, Лобко, 2017, с. 5–11; Бартош, 2017; Саганюк, Устищенко, 2017). Досвід нейтралізації загроз суверенітету, територіальній цілісності та економічній незалежності України показав необхідність підвищення спроможностей сил оборони держави не тільки у воєнній, а й у інформаційній сфері (Устищенко, Саричев, 2019, с. 11–17) і комплексного використання військових та невійськових сил і засобів для забезпечення достатнього рівня воєнної безпеки держави (Методологія комплексного).

Формулювання цілей (мети) статті: на основі попередніх наукових досліджень, аналізу результатів надання Україні іноземної воєнної допомоги для протидії загрозам гібридного характеру визначити механізми отримання воєнної допомоги від окремих країн НАТО та інших безпекових організацій.

Виклад основного матеріалу. Для сучасних воєнних конфліктів, які отримали назву гібридних, характерним є те, що метою їх розв'язання є не стільки оволодіння територіями і природними ресурсами, скільки прагнення контролювати настрій громадян країни-опонента шляхом контролю за інформаційним простором та нав'язування власної політики (Мигда, 2016, с. 61–65; Конфлік-

ти в посткомуністичній, 2003; Іващенко, 2015, с. 18–23).

Для протидії загрозам гібридного характеру важливе значення для України мають підтримка міжнародних безпекових організацій та іноземна воєнна допомога.

Під терміном «воєнна допомога» (military assistance) у статті розуміється підтримка, сприяння ззовні, що надається державі або іншим суб'єктам міжнародного права, у військовому будівництві в різних формах та форматах, не виключаючи можливість надання військ (сил) для нейтралізації загроз національній безпеці, що мають воєнний характер (Словник основних, 2004).

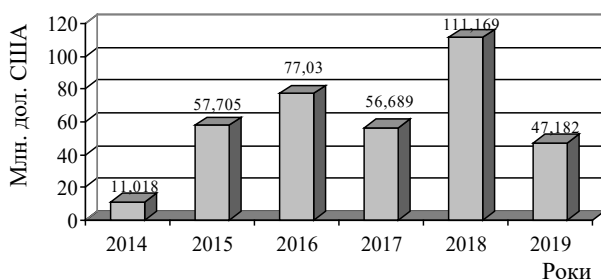
На Уельському саміті 2014 р. держави-члени НАТО вирішили заснувати 5 цільових фондів для надання допомоги Україні в критично важливих сферах: управління, контроль, зв'язок та комп'ютеризація (С4); логістика і стандартизація; кібернетична безпека; перепідготовка і соціальна адаптація військовослужбовців; медична реабілітація. Загальний бюджет нових цільових фондів становить понад 10 млн євро. Крім того, на прохання України в червні 2015 р. Альянс погодився започаткувати шостий цільовий фонд для боротьби із саморобними вибуховими пристроями та утилізації вибухонебезпечних предметів.

Наприкінці 2015 р. НАТО також ініціював створення об'єднаної багатонаціональної групи з підготовки підрозділів для Збройних Сил (ЗС) і Національної гвардії України (Joint Multinational Training Group - Ukraine), яка включає радників від збройних сил США, Великої Британії, Канади, Польщі, Естонії, Литви і Латвії. Група розміщена на території Міжнародного центру миротворчої діяльності та безпеки у Львівській області.

У червні 2016 р. було ухвалене рішення про розширення підтримки України шляхом запровадження Комплексного пакету допомоги, що покликаний сприяти розбудові оборонного потенціалу, а після Варшавського саміту НАТО, який відбувся у липні 2016 р., практична допомога Україні з боку НАТО надається у вигляді Комплексного пакету допомоги. В рамках цієї допомоги Альянс підтримує реформування сектору безпеки і оборони відповідно до стандартів НАТО шляхом надання консультацій на стратегічному рівні, а також втілення в життя 40 спеціально розроблених заходів щодо підтримки. З початком конфлікту на Сході було переглянуто низку ініціатив, спрямованих на надання допомоги, у тому числі щодо реабілітації військовослужбовців, що брали участь у бойових діях.

Досвід врегулювання воєнних конфліктів в Афганістані, Іраку, Грузії, Україні показав, що в протистоянні асиметричним гібридним загрозам вкрай важлива міжнародна підтримка, і не тільки в дипломатичній, економічній, інформаційній сферах, значно важливішою є підтримка у воєнній сфері. І сьогодні Україна відчуває таку підтримку з боку багатьох країн-членів Північноатлантичного альянсу в протистоянні загрозам, що мають гібридний характер. Вагому допомогу надають Україні Сполучені Штати Америки.

Так, починаючи з 2014 р. Україна отримала від США допомоги на загальну суму понад 3 млрд дол. Для сектору безпеки і оборони було надано обладнання на суму близько 1,3 млрд дол. США. Однак обсяги допомоги ЗС України становлять лише 361 млн дол. США і включають постачання: приладів нічного бачення, бронезилетів, транспортних засобів, контрбатареєних радарів, бронеавтомобілів, катерів для ВМС тощо (рис. 1).

Рис. 1. Обсяги допомоги Україні, що надана США за роками

Минулого року почалися поставки Україні сучасних протитанкових ракет «Джавелін». Нині ж американські законодавці підготували законопроект, що передбачає дозвіл надати Україні зенітні ракети «земля – повітря». Крім того, законопроектом передбачено надати Україні протикорабельні ракети та озброєння для посилення берегової оборони.

На сьогодні питання про види, масштаби, форми та способи іноземної військово-технічної допомоги залишається відкритим. Існуючі цифри трохи різняться, але в цілому можна стверджувати, що лівову частку безоплатних поставок у 2014–2018 рр. взяли на себе США. Так, якщо влітку 2016 р. загальні обсяги нелетальної допомоги у сфері воєнної безпеки оцінювалися у майже 164 млн дол. США, то 118 млн з них (або 70%) припадало на поставки із США.

Також як вид допомоги країнам-партнерам США розпочали формування шести бригад сприяння безпеці (SFABs), основними завданнями яких є проведення тренінгів, надання консульта-

цій, сприяння, забезпечення та супроводження операцій з коаліційними силами та країнами-партнерами в рамках нової ініціативи, проголошеної на саміті НАТО у Великобританії. Ця ініціатива отримала назву «підтримка і розвиток спроможностей сектора безпеки і оборони» (Security Force Assistance - SFA) країн-партнерів, які не є членами НАТО.

Під SFA розуміється спроможність «тренувати та розвивати національні сили в кризових зонах» з метою «досягнення національними органами влади країн-партнерів спроможностей щодо ефективної підтримки безпеки без міжнародної допомоги». Сьогодні до SFA віднесено «всі дії НАТО, які розвивають, вдосконалюють або безпосередньо підтримують розвиток національних сил безпеки та оборони та їх асоційованого інституту».

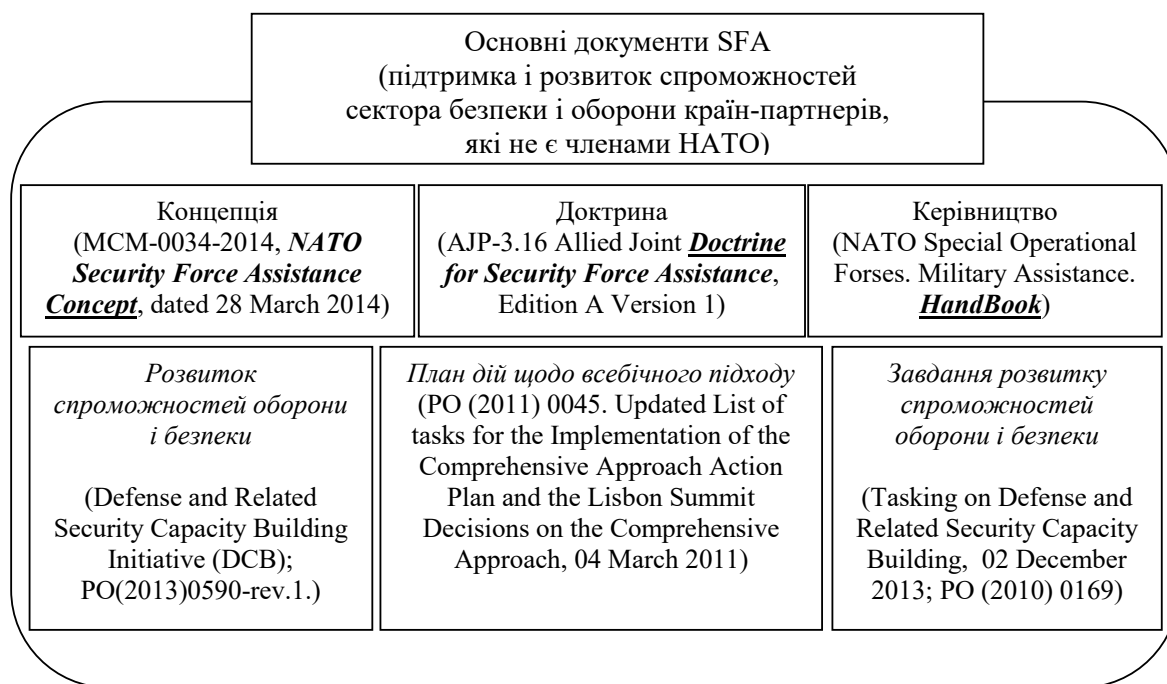
На нашу думку, співпраця з НАТО в рамках SFA є перспективним напрямом отримання іноземної воєнної допомоги для протидії гібридним загрозам, оскільки цей напрям діяльності Альянсу безпосередньо стосується зміцнення спроможностей сектору безпеки і оборони країн-партнерів.

У загальному контексті SFA охоплює всі заходи, спрямовані на розвиток і підготовку національного сектору безпеки та оборони, і проводиться на тактичному, оперативному, стратегічному і воєнно-політичному рівнях та передбачає надання консультативної допомоги від окремого взводу до міністерства. Відповідно до керівних документів SFA, хоча і має воєнну спрямованість, включає також механізми запобігання сучасним воєнним конфліктам у політичній, економічній, інформаційній, правовій та інших сферах, що є важливим з огляду на необхідність комплексного використання наявних у державі сил і засобів для протидії гібридним загрозам.

Основні документи, які регламентують нову Ініціативу НАТО, наведені на рис. 2.

З метою імплементації SFA керівництвом Альянсу та окремими країнами-членами НАТО вжито низку практичних заходів, які мають важливе значення.

Аналіз вищезазначених документів та наукові розвідки Центру воєнно-стратегічних досліджень (Івашенко, 2015, с. 18–23; Федянович, Камолаєва, 2018, с. 67–75) дали змогу визначити SFA як найбільш пріоритетну форму надання допомоги Україні в умовах протидії гібридним загрозам та важливий чинник, що впливає на врегулювання конфлікту на Сході України. Можливості щодо вжиття заходів у рамках нової концепції НАТО

Рис. 2. Основні документи, що регламентують діяльність у рамках Ініціативи Security Force Assistance

ще потребують вивчення, передусім з погляду оцінювання їх впливу на зміцнення воєнної безпеки в умовах протистояння гібридним загрозам.

У цілому існуючі механізми надання міжнародної допомоги в межах концепції підтримки сил безпеки та очікувані результати (рис. 3), дають змогу заручитися суттєвою підтримкою з боку інших країн та безпекових організацій у

процесі протидії гібридним загрозам (Федянович, Камолаєва, 2018, с. 67–75; Іващенко, Возняк, 2018). Разом з тим, як показав проведений у Центрі воєнно-стратегічних досліджень аналіз операцій у рамках гл. 6 та 7 Статуту ООН, ці операції практично не можуть бути реалізованими для припинення конфлікту на Сході України (Іващенко, Возняк, 2018).

Рис. 3. Механізми отримання міжнародної допомоги та очікувані результати

Не підтримано з боку РБ ООН і ЄС і запит української сторони на проведення операції з відновлення українського контролю над російсько-українським кордоном.

Отже, незважаючи на значний обсяг допомоги від країн Альянсу та інших міжнародних безпекових організацій, на наш погляд, існують певні проблемні питання в розширенні форм, способів та інструментів (механізмів) отримання воєнної допомоги.

Указані проблемні питання не дають змоги системно підходити до

політики отримання іноземної воєнної допомоги та в повному обсязі використовувати потенціал міжнародних безпекових організацій для протистояння гібридним загрозам, а саме:

– досвід протистояння гібридній агресії на Сході України засвідчив необхідність створення міжвідомчого угруповання військ (сил), яке повинно мати раціональний склад сил та засобів з погляду обсягу і специфіки вирішуваних завдань окремими складовими сектору безпеки і оборони.

Як приклад у період з травня по вересень 2014 р. штабом АТО на території Донецької та Луганської областей було сплановано та проведено більше ніж 40 операцій (бойових дій) зі звільнення тимчасово окупованих територій Луганської та Донецької областей від незаконних збройних формувань та диверсійних розвідувально-терористичних груп. Однак із 40 операцій (бойових дій) тільки у восьми операціях брали участь підрозділи інших військових формувань та правоохоронних органів;

– не визначена в керівних документах пріоритетність окремих складових сектору безпеки і оборони під час виконання завдань міжвідомчим угрупованням військ у конфлікті на Сході не дає можливості обґрунтовано та раціонально визначити потребу в наданні допомоги від інших країн та міжнародних безпекових організацій окремим складовим сектору безпеки і оборони (Іващенко, Возняк, Федянович, Шпура, 2018).

Вирішення цього проблемного питання, як показали дослідження, дасть змогу підвищити ефективність комплексного використання військових та невійськових сил та засобів сектору безпеки і оборони України для протидії гібридним загрозам;

– результати проведених досліджень (Федянович, Камолаєва, 2018, с. 67–75; Іващенко, Возняк, Федянович, 2018; Іващенко, Возняк, Федянович, Шпура, 2018, с. 11–17) показують, що результативність протидії гібридним загрозам передусім може бути досягнута шляхом запровадження адекватних та взаємоузгоджених дій (заходів) не тільки у воєнній сфері, а й в інших сферах національної безпеки. Комплексність застосування сил та засобів з різних сфер національної безпеки дасть змогу не тільки раціонально використовувати для протидії гібридним загрозам наявний у держави потенціал, а й обґрунтовано визначити першочерговість в отриманні іноземної допомоги;

– недостатнє врахування в діяльності з отримання воєнної допомоги міжнародно-правових

підстав для легітимного використання збройних сил однієї держави на території іншої.

На нашу думку, вирішення вищезазначених проблемних питань передбачає:

– *по-перше*, проведення наукових досліджень з метою визначення пріоритетності завдань та заходів, які покладаються на з'єднання (частини) складових сил оборони, що беруть участь в операції Об'єднаних сил (ООС) для протидії загрозам гібридного характеру. Метою таких досліджень є визначення раціонального складу угруповання військ (сил) у зоні проведення ООС та внеску окремих складових сектору оборони для досягнення мети операції;

– *по-друге*, необхідність розроблення власної концепції, яка повинна визначити сутність, мету, принципи, підходи, цільові настанови, методи та механізми використання можливостей НАТО, інших міжнародних безпекових організацій та окремих країн щодо підтримки сил безпеки і оборони України.

Найважливіші положення цієї концепції мають слугувати основою розробки інших керівних документів, які конкретизують цілі та завдання окремих суб'єктів сектору безпеки і оборони, передусім визначення необхідності воєнної допомоги для виявлення, запобігання і нейтралізації загроз, що мають гібридний характер.

Складність вирішення цього завдання полягає в тому, що застосування інструментів (механізмів) надання воєнної допомоги за різних обставин може бути просто неможливим, або вони тільки тимчасово не можуть бути реалізовані протягом певного часу. Тому необхідно вибудовувати гнучку систему (комбінацію) заходів у рамках різних форматів підтримки, яка буде адекватна реаліям процесу протидії гібридним загрозам;

– *по-третє*, підвищення інтенсивності діалогу щодо використання існуючих методів надання воєнної допомоги ООН, які базуються на актах міжнародного права, що зумовлене наявністю загрози розгортання повномасштабної війни РФ проти України, що включає:

- право держави на самооборону на підставі ст. 51 Статуту ООН;

- колективну протидію світової спільноти агресії однієї держави проти іншої (колективне застосування сил міжнародної коаліції за мандатом ООН на підставі гл. VII Статуту);

- колективну протидію світової спільноти державі або політичній силі, що криє в собі загрозу міжнародному миру і безпеці (за мандатом ООН на підставі принципів гл. VII Статуту, яка зали-

шається об'єктом суперечливих політичних інтерпретацій);

- договори (угоди) про військове співробітництво, військові бази, спільні операції або навчання;
- звернення легітимної влади однієї держави до влади іншої з документованим проханням про військову допомогу.

Політика, що проводиться на територіях окупованих частин Луганської та Донецької областей групою осіб, які узурпували владу, та призвела до масштабних руйнувань інфраструктури і страждань цивільного населення, є неприпустимою. Тому більшу увагу слід приділити ще одній правовій нормі, яку можна використати в інтересах отримання допомоги від інших країн та міжнародних безпекових організацій. Ця правова норма втілена в концепції «відповідальність за захист» (Responsibility to Protect) і формулюється, як «обов'язок світової спільноти захистити» цивільне населення, соціальні та етнічні групи від геноциду з боку інших груп або від злочинної політики влади їх власної держави.

Концепція «відповідальність за захист» (Responsibility to Protect) ухвалена главами держав і урядів у 2005 р. на Всесвітньому саміті ООН у Підсумковому документі.

Відомо, що відповідно до зазначеної норми лише щодо п'яти країн були прийняті рішення, в яких вказувалося на нездатність урядів виконувати свої зобов'язання щодо захисту громадян. Ідеться про Лівію (2011), Кот-д'Івуар (2011), Південний Судан (2011), Ємен (2011) і Сирію (2012). Як відомо, для Лівії це закінчилося революцією, в Кот-д'Івуарі, Південному Судані діють місії ООН.

Концепція передбачала низку взаємопов'язаних зобов'язань держав щодо захисту населення від чотирьох видів найбільш небезпечних міжнародних злочинів: геноциду, військових злочинів, етнічних чисток і злочинів проти людяності.

На сьогодні концепція «відповідальність за захист» являє собою сукупність принципів, які базуються на ідеї, що «суверенітет – це не привілей, а відповідальність». Ця концепція базується на низці документів, на підставі аналізу яких можна виділити 3 ключових принципи:

– держави зобов'язані захищати населення від геноциду, військових злочинів, злочинів проти людяності та етнічних чисток;

– якщо держава не здатна забезпечити вищевказані умови, міжнародне співтовариство має допомогти такій державі шляхом використання методів раннього попередження, забезпечення переговорів між політичними партіями, зміцнен-

ня безпеки, мобілізації військових сил і багатьох інших дій;

– якщо держава не в змозі захистити своїх громадян і мирні засоби виявилися неієвими, міжнародне співтовариство несе відповідальність за втручання, використовуючи спочатку дипломатичні способи, а потім як крайній захід – збройні сили.

Ураховуючи недостатню вивченість впливу результатів використання механізмів та положень цієї концепції в інтересах отримання іноземної військової допомоги для протидії загрозам гібридного характеру, є доцільним проведення окремих наукових досліджень.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Незважаючи на значний обсяг іноземної військової допомоги, особливо від США, яку отримала Україна у 2014–2019 рр., вона не мала системного характеру.

Невизначеність у пріоритетності окремих складових сектору оборони щодо вирішення основних завдань під час проведення ООС створює додаткові труднощі у плануванні заходів щодо отримання військової допомоги від країн НАТО та безпекових організацій.

Допомога надавалася зі значними корупційними ризиками, більшість з яких було усунуто завдяки прийняттю Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо здійснення закупівель продукції, робіт і послуг оборонного призначення за імпортом» (Івашенко, Возняк, Федянович, Шпура, 2018, с. 11–17).

Упровадження запропонованих заходів у практику протидії гібридним загрозам дасть змогу більш ефективно використовувати інструменти (механізми) дво- та багатосторонньої співпраці з державами-партнерами, передусім у напрямі інтенсифікації оборонно-технічного співробітництва, в тому числі отримання від них військової допомоги.

Подальші дослідження мають бути спрямовані на визначення пріоритетності окремих складових сектору оборони України щодо отримання іноземної військової допомоги для протидії загрозам гібридного характеру під час проведення ООС; можливостей використання механізмів, які можуть бути задіяні для імплементації концепції «відповідальність за захист» (Responsibility to Protect), яка передбачає низку взаємопов'язаних зобов'язань держав щодо захисту населення від чотирьох видів міжнародних злочинів: геноциду, військових злочинів, етнічних чисток і злочинів проти людяності.

Список використаних джерел

- Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. Київ: НІСД, 2017. 496 с.
- Богданович В. Ю., Романченко І. С., Свида І. Ю., Сиротенко А. М. Методологія комплексного використання військових та невійськових сил та засобів сектору безпеки і оборони для протидії сучасним загрозам воєнній безпеці України: монографія. Львів: НАСВ, 2019. 268 с.
- Сектор безпеки і оборони України: теорія, стратегія, практика: монографія / Ф. В. Саганюк та ін. Київ: Академпрес, 2017. 180 с.
- Фролов В. С., Саганюк Ф. В., Лобко М. М. Деякі підходи щодо стратегії протистояння та протидії агресору. *Зб. наук. пр. ЦВСД НУОУ*. Київ, 2017. № 1. С. 5–11.
- Бартош А. Гібридна війна становиться новою формою міждержавного протистояння. *Незалежне воєн. обозрение*. 2017. 14 мая.
- Саганюк Ф. В., Устименко О. В. Вдосконалення законодавчої бази з питань функціонування та розвитку складових сил оборони України, що приймають участь у гібридній війні. *Українське суспільство в умовах війни: виклики сьогодення та перспективи миротворення*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., Маріуполь, 9 черв. 2017 р. Маріуполь: ДонДУУ, 2017. С. 45–49.
- Устименко О. В., Саричев Ю. О. Інформаційне забезпечення системи стратегічного керівництва силами оборони. *Вісник НАДУ. Серія «Держ. упр.»*. 2019. № 1. С. 11–17.
- Магда Є. В. Загрози гібридної війни для європейської інтеграції України. *Стратег. панорама*. 2016. № 1. С. 61–65.
- Конфлікти в посткомуністичній Європі: монографія. Київ: НІСД, 2003. 432 с. (Серія «Воєнна безпека»; Вип.8).
- Іващенко А. М. Еволюція поглядів на стратегію сучасного гібридного конфлікту та сценарії протидії гібридним загрозам. *Зб. наук. пр. ЦВСД НУОУ*. Київ: НУОУ, 2015. № 1(53). С. 18–23.
- Словник основних термінів та скорочень, які використовуються в НАТО. Київ: МП Леся, 2004. 568 с.
- Іващенко А. М. Мета і напрямки діяльності Північноатлантичного Альянсу з підтримки сектору безпеки і оборони країн-партнерів. *Зб. наук. пр. ЦВСД НУОУ*. Київ: НУОУ, 2018. № 1(62). С. 41–45.
- Федянович Д. Л., Камоллаєва Т. М. Аналіз напрямів та форматів підтримки, що надає НАТО силам безпеки і оборони інших країн. *Труди університету*: зб. наук. пр. Київ: НУОУ, 2018. № 3 (148). С. 67–75.
- Іващенко А. М., Возняк С. М., Федянович Д. Л. Оцінка спроможностей ООН щодо врегулювання конфлікту на Сході України. *Українське суспільство в умовах війни: виклики сьогодення та перспективи миротворення*: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., Маріуполь, 15 черв. 2018 р. Маріуполь: ДонДУУ, 2018. 331 с.

References

- Horbulin, V. P. (Ed) (2017). *Svitova hibrydna viyna: ukrayins'kyi front: monohrafiya* [World hybrid war: Ukrainian front: monograph], za zah. red. V. P. Horbulina. Kiev: NISD. 496 p. [in Ukrainian].
- Bohdanovych, V. Yu., Romanchenko, I. S., Svyda, I. Yu., Syrotenko, A. M. (2019). *Metodolohiya kompleksnoho vykorystannya viys'kovykh ta neviys'kovykh syl ta zasobiv sektoru bezpeky i oborony dlya protydyi suchasnym zahrozam voyenni bezpetsi Ukrayiny* [Methodology for Integrated Use of Military and Non-Military Forces and Security and Defense Sector Assets to Counteract the Contemporary Threats to Ukraine's Military Security: monograph]. Lviv: NASV. 268 p. [in Ukrainian].
- Sahanyuk, F. V. ta in. (2017). *Sektor bezpeky i oborony Ukrayiny: teoriya, stratehiya, praktyka: monohrafiya* [Sector of safety and defensive of Ukraine : theory, strategy, practice: monograph]. Kiev: Akadempres. 180 p. [in Ukrainian].
- Frolov, V. S., Sahanyuk, F. V., Lobko, M. M. (2017). *Deyaki pidkhody shchodo stratehiyi protystoyannya ta protydyi ahresoru* [Some approaches to the strategy of confrontation and counteraction to the aggressor], *Zb. nauk. prats' TsVSD NUOU*. Kiev: Vol. 1. P. 5–11 [in Ukrainian].
- Bartosh A. (2017). Hybrid war becomes a new form of interstate confrontation [Hybrid war becomes a new form of interstate confrontation]. *Independent Military Review*. May 14 [in Ukrainian].
- Sahanyuk, F. V., Ustymenko, O. V. (2017). *Vdoskonalennya zakonodavchoyi bazy z pytan' funktsionuvannya ta rozvytku skladovykh syl oborony Ukrayiny, shcho pryymayut' uchasht' u hibrydnyy viyni* [Improving the Legislative Framework on the Functioning and Development of the Components of the Defense Forces of Ukraine Participating in the Hybrid War]. *Ukrayins'ke suspil'stvo v umovakh viyny: vyklyky s'ohodennya ta perspektivy myrotvorenniya: materialy vseukrayins'koyi naukovy-praktychnoyi konferentsiyi, Mariupol: DonDUU*. P. 45–49 [in Ukrainian].
- Ustymenko, O. V., Sarychev, Yu. O. (2019). *Informatsiyne zabezpechennya systemy stratehichnoho kerivnytstva sylamy oborony* [Information support of the strategic management system of the defense forces]. *Bulletin of the NAPA, Series «Public Administration»*. Vol. 1. P. 11–17 [in Ukrainian].
- Mahda, Ye. V. (2016). *Zahrozy hibrydnoyi viyny dlya yevropeys'koyi intehratsiyi Ukrayiny* [Threats of hybrid warfare for European integration of Ukraine]. *Stratehichna panorama*. Vol. 1. P. 61–65 [in Ukrainian].
- Konflikty v postkomunistychniy Yevropi: monohrafiya. Kiev: NISD, 2003. 432 p. (ser. «Voyenna bezpeka»; Vyp.8) [in Ukrainian].
- Ivashchenko, A. M. (2015). *Evolutsiya pohlyadiv na stratehiyu suchasnoho hibrydnoho konfliktu ta stseneriyi protydyi hibrydnykh zahrozam* [Evolution of views on the strategy of modern hybrid conflict and the scenario of counteraction to hybrid threats]. *Zb. nauk. pr. Tsentru voyenno-stratehichnykh doslidzhen' Natsional'noho universytetu oborony Ukrayiny im. Ivana Chernyakhovs'koho* Vol. 1(53). P. 18–23 [in Ukrainian].
- Glossary of key terms and abbreviations used in NATO. Kiev: MP Lesya, 2004/ 568 p. [in Ukrainian].
- Ivashchenko, A. M. (2018). *Meta i napryamky diyal'nosti Pivnichnoatlantychnoho Al'yansu z pidtrymky sektoru bezpeky i oborony krayin-partneriv* [Purpose and direction of activities of the North Atlantic Alliance in support of the partner country's security and defense

Іващенко А. М., Возняк С. М., Федянович Д. Л., Шпура М. І. Оцінювання результативності шляхів взаємодії ЗС України з НАТО. *Зб. наук. пр. ЦВСД НУОУ*. Київ: НУОУ, 2018. № 3(64). С. 11–17.

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо здійснення закупівель продукції, робіт і послуг оборонного призначення за імпортом: Закон України. *Відом. Верхов. Ради*. 2019. № 7.

sector]. *Zb. nauk. pr. Tsentru voyenno-stratehichnykh doslidzhen' Natsional'noho universytetu oborony Ukrayiny im. Ivana Chernyakhovs'koho*. Vol. 1(62). P. 41–45 [in Ukrainian].

Fedyanovych, D. L., Kamolayeva, T. M. (2018). Analiz napryamiv ta formativ pidtrymky, shcho nadaye NATO sylam bezpeky i oborony inshykh krayin [Analysis of the Directions and Formats of NATO support for security and defense forces in other countries]. *Trudy universytetu: Zbirnyk naukovykh prats'*. Kiev, Natsional'noho universytetu oborony Ukrayiny im. Ivana Chernyakhovs'koho. Vol. 3(148). P. 67–75 [in Ukrainian].

Ivashchenko, A. M., Voznyak, S. M., Fedyanovych, D. L. (2018). Otsinka spromozhnostey OON shchodo vrehulyuvannya konfliktu na Ckhodi Ukrayiny [Assessment of the UN's Conflict Resolution in the East of Ukraine]. *Ukrayins'ke suspil'stvo v umovakh viyny: vykyky s'ohodennya ta perspektyvy myrotvorennya: materialy II Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi, m. Mariupol'*. Mariupol: DonDUU. 331 p. [in Ukrainian].

Ivashchenko, A. M., Voznyak, S. M., Fedyanovych, D. L., Shpura, M. I. (2018). Otsynuyannya rezul'tatyvnosti shlyakhiv vzayemodiyi ZS Ukrayiny z NATO [Evaluation of the Effectiveness of the Ways of Cooperation of the Armed Forces of Ukraine with NATO]. *Zb. nauk. pr. Tsentru voyenno-stratehichnykh doslidzhen' Natsional'noho universytetu oborony Ukrayiny im. Ivana Chernyakhovs'koho*. Vol. 3(64). P. 11–17 [in Ukrainian].

On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning Imports of Defense Products, Works and Services on Import: The Law of Ukraine. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady*. 2019. Vol. 7 [in Ukrainian].

Павліковський Анатолій Казимирович, кандидат військових наук, доцент, начальник Центру воєнно-стратегічних досліджень, Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського,

03049, м. Київ, Повітрофлотський пр-т, 28

Федянович Дмитро Леонідович, кандидат військових наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник центру воєнно-стратегічних досліджень, Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського,

03049, м. Київ, Повітрофлотський пр-т, 28

Білик Віталій Іванович, здобувач кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою, Національна академія державного управління при Президентові України
03057, м. Київ, вул. Антона Цедіка, 20

Цитування: Павліковський А. К., Федянович Д. Л., Білик В. І. Механізми співробітництва України та країн НАТО у сфері отримання іноземної військової допомоги для протидії загрозам гібридного характеру. *Вісн. НАДУ. Серія «Державне управління»*. 2019. № 4 (95). С. 63–70.

Стаття надійшла: 07.10.2019

Схвалено до друку: 26.11.2019

Pavlikovski, Anotolii K.,

Ph.D (military science), Associate Professor, Chief of the Center of military and strategic studies, National Defense University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskiy, 28, Povitroflotsky avenue, Kyiv, 03049, Ukraine
E-mail: fedyanovichdmitriy@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-0637-368X>

Fedianovych, Dmytro L.,

Ph.D (military science), Senior scientific researcher, Anchorman scientific researcher, National Defense University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskiy, 28, Povitroflotsky avenue, Kyiv, 03049, Ukraine
E-mail: fedyanovichdmitriy@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-9896-8655>

Bilyk, Vitalii I.,

a candidate of the Chair for Globalistics, European integration and National Security Management, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, 20, Anton Tsedyk St., Kyiv, 03057, Ukraine
E-mail: mts0959447164@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0003-4711-0779>

Citation: Pavlikovski, A. K., Fedyanovich, D. L., Bilyk, V. I. (2019). Mekhanizmy spivrobitynstva Ukrainy ta krainy NATO u sferi otrymannya inozemnoi voiennoi dopomohy dlia protydii zahrozam hibrydnoho kharakteru [Mechanisms of Ukraine-NATO cooperation in foreign military assistance receiving area for hybrid nature threats counteracting]. *Bulletin of the NAPA. Series «Public Administration»*. Is. 4 (95). P. 63–70 [in Ukrainian].

Article arrived: 07.10.2019

Accepted: 26.11.2019